

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkçenin Kullanımı ve korunması Yasası Teklifim gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Fahri KESKİN

Eskişehir Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Gelişmiş, çağdaş ülkelerde toplumun birlik ve beraberliğini sağlayan coğrafyayı vatanlaştıran, yaşanan mekâna anlam kazandıran temel unsur “dil”dir. İnsanlık tarihinin bu müşterek özelliklerini kendi tarihimizde, toplum hayatımızda somut şekilde gözlemleyebiliyoruz. Türkçe’miz yüzlerce yıllık kültür hayatımızın, medeniyetimizin mesnedidir. Rahmetli Yahya Kemal’in ifadesiyle “**annemizin sütüdür**”.

Dilimizin korunmasına, gelişmesine, toplumun çimentosu olma özelliğini koruyarak gelecek nesillere iletilmesine büyük özen göstermeliyiz. Türkçe’nin toplum hayatındaki işlevi dikkate alınmalı, bunun millî bir politika şeklinde benimsenmesi ve yürütülmesi sağlanmalıdır.

Bu düşüncelerle hazırladığımız teklifimizi yüce Meclisimizin takdirlerine sunarken, ülkemize ve milletimize hayırlı bir hizmete vesile olacağımıza inanıyorum. Çünkü dili yozlaşan, yabancı dillere karşı, gerek toplum hayatında gerekse bilim ve eğitimde geri plâna düşen bir milletin geleceği ciddi şekilde tehlikeye düşer.

Ülkemizde yıllardan beri tedbirler alınmadığından, doğru eğitim politikaları izlenmediğinden, çocuklarımız bırakın yüz yıl öncesini, çeyrek yüzyılda yazılan eserleri bile okuyup anlamakta büyük zorluk çekiyorlar. Dilinin sanat eserlerini, romanlarını, hikayelerini, şiirlerini ancak lügât aracılığıyla anlayabilen nesillerin tarihiyle, kültürüyle ve dolayısıyla medeniyetiyle ilgisi ciddi şekilde kesintiye uğrar. Özellikle büyük şehirlerimizin cadde ve meydanlarında dolaşıldığında, mağaza ve işletmelerin isimlerine bakıldığında nasıl bir kirlenme yaşadığımız rahatlıkla görülür.

Hükümetimiz, her alanda huzuru, refahı ve istikrarı sağlayarak Türkiye’nin dünyada onurlu ve saygın bir güç olması için çalışırken, Türkçe’nin meselelerinin ihmal edilmesi elbette düşünülemez. Bu inanç ve güven içerisinde, teklifimizin değerlendirileceğine ve yasalaşması hususunda gerekli desteğin verileceğine inanarak, konuyu takdirlerinize arz ediyorum.

Madde 1

Resmî ve özel kurum ve kuruluşlar ile firma adlarında, tabelâ ve reklâmlarda Türkçe dışında bir dil kullanılamaz.

Madde 2

Her türlü ticarî ve sınaî ürün adlarında, Türkçe dışında bir dil kullanılamaz. Tipik ürün adları ve çok geniş bir kitle tarafından tanınan yabancı marka adları için bu hüküm uygulanmaz.

Madde 3

Bir mal, bir ürün veya bir hizmetin sunuluşunda, tanıtılmasında, kullanma ve yararlanma kitapçığında, garanti sınırlarını ve şartlarını belirleyici açıklamalarda ya da bunlarla ilgili fatura ve makbuzlarda Türkçe'nin kullanılması mecburidir.

Yabancı bir kelime veya deyimın Türkçe karşılığı varsa, bunun kullanılması zorunludur.

Yazılı, sözlü, görsel ve işitsel olarak yapılan her türlü reklâm veya tanıtım için aynı hükümler uygulanır.

Madde 4

Halkı bilgilendirmek amacıyla kamuya açık yerlerde veya taşıtlarda her türlü yazı ve ilân Türkçe olarak yazılır. Bu yazı ve ilânlarda Türkçe karşılığı varsa, yabancı dilde bir deyim veya kelimeye yer verilemez.

Yukarıdaki hükümleri ihlâl eder biçimde kaleme alınmış bir yazı, üçüncü bir kullanıcı tarafından bir vatandaşa ait herhangi bir mülke yapıştırılırsa, bu vatandaş, uygun göreceği bir süre içinde ve masraflar kullanıcıya ait olmak üzere, yasaya aykırı duruma son vermesi için kullanıcıya uyarıda bulunmak zorundadır. Eğer uyarıdan sonuç alınamazsa, kusurun ölçüsü de göz önünde tutularak, kusurlunun mülkü kullanma hakkı, sözleşme hükümleri veya kendisine verilmiş izinler ne olursa olsun, elinden alınır.

Madde 5

Yabancı dillerde verilen yerli ürün ve işyeri isimleri 6 ay içinde Türkçe'ye çevrilir...

Madde 6

Bu yasanın 1., 2., 3. ve 4. maddelerinde öngörülen ibarelerin, ilânların ve yazıların bir ya da birkaç yabancı dil ile birlikte sunulması durumunda, Türkçe metnin yabancı dildeki metin kadar kolay okunur, dinlenir ve anlaşılır nitelikte olması gerekir.

Madde 7

Bir Türk vatandaşının taraf olduğu sözleşmeler, konu ve biçimleri ne olursa olsun, Türkçe yazılmak zorundadır. Bu sözleşmelerde, Türkçe karşılığı varsa, yabancı dilde bir deyme veya kelimeye yer verilmez.

Yukarıdaki bentte öngörülen sözleşmeler, bir veya birkaç yabancı ortakla birlikte imzalanmışsa, zorunlu olan Türkçe nüshadan başka, bir ya da birkaç yabancı dildeki nüshalar da aynı şekilde geçerli olabilir.

Birinci bendi ihlâl eder biçimde imzalanan sözleşmeye taraf olanlardan birisi, yabancı dildeki bir hükümden bu hükme karşı çıkan kişi zararına yararlanamaz.

Madde 8

Yazışma ve görüşmelerde Türkçe kullanılmadığı takdirde, Türkiye’de Türk uyruklu gerçek ya da tüzel kişilerce hiçbir gösteri, toplantı yahut kongre düzenlenemez. Katılanlara programı sunmak amacıyla toplantıdan önce ve sonra dağıtılan belgelerin Türkçe kaleme alınması gerekir ve bunların bir veya birkaç yabancı dile yapılmış çevirileri de olabilir. Yabancı dildeki bildiri metinlerinin yanında, zorunlu olarak, en azından Türkçe özetlerinin de bulunması gerekir.

Bu hükümler, yalnızca yabancıları ilgilendiren gösteri, toplantı ve kongrelerle, Türkiye’nin dış ticaretini geliştirmek amacıyla yapılan gösteriler için uygulanmaz.

Madde 9

Yazılı olarak yapılan iş sözleşmeleri Türkçe kaleme alınır. Bunlarda, Türkçe karşılığı varsa, yabancı dilde bir deyme veya kelimeye, yer verilemez.

Sözleşmeye konu olan iş, Türkçe karşılığı olmayan ve yalnızca yabancı bir kelimeyle belirlenebilen bir iş ise, sözleşmeye yabancı kelimenin Türkçe açıklaması da eklenir.

Eğer ücretli bir yabancı ise ve sözleşme yazılı olarak yapılmışsa, ücretlinin istekte bulunması durumunda sözleşme bu kişinin ulusal diline çevrilir. İki metin arasında uyumsuzluk varsa, yabancı ücretlinin dilinde kaleme alınan metin geçerli sayılır.

İşveren, bu maddedeki hükümlere aykırı olarak imzalanmış bir sözleşmenin özel şartlarından ücretli aleyhine yararlanamaz, bu yüzden şikâyet hakkı doğabilir.

Madde 10

İç yönetmelikler Türkçe olarak kaleme alınır. İç yönetmelikte, Türkçe karşılığı varsa yabancı dilde bir deyme veya kelimeye yer verilemez.

Ücretliye yükümlülükler getiren veya ücretlinin işini yapması için gerekli hükümleri içeren her çeşit belge Türkçe olarak kaleme alınır. Bunlarda yabancı dilde bir deyme veya kelimeye yer verilemez. Bu belgelere bir veya birkaç yabancı dilde yazılmış çevirileri de eklenebilir.

Toplu iş sözleşmeleri ve anlaşmaları ile iş ya da müessese kurmak için yapılan sözleşmeler Türkçe olarak kaleme alınır. Bu hüküm yabancı dilde yazılmışsa ya da Türkçede aynı anlamda bir deyim veya kelime bulunduğu hâlde yabancı bir deyim veya kelime kullanılmış ise, zarar görme durumunda olan bir kişi bunu karşı taraf aleyhine delil gösteremez.

Madde 11

Eğitim, sınavlar ve yarışmalar ile resmî ve özel eğitim kurumlarında yapılan tezler ve bilimsel yazılar için kullanılacak dil; yabancı dil ya da kültürlerin eğitimi yönünden gerekli oldukları kanıtlanan ayrıcalıklar ile öğretim üyelerinin yabancı ortak profesör ve davetli olmaları dışında Türkçe'dir.

Bu zorunluluk, yabancı okullar ve özellikle yabancı uyruklu öğrenciler için açılmış okullar ile uluslararası nitelikte eğitim veren kuruluşlar için geçerli değildir.

Madde 12

Yayın biçimleri ve alanları ne olursa olsun, radyo ve televizyon kurum ve kuruluşlarınca yapılan yayınlarda ve reklâmlarda Türkçe'nin kullanılması, orijinal dildeki sinema eserleri ile görsel ve işitsel eserler hariç, zorunludur.

Bu zorunluluk, tamamen yabancı dilde yayımlanmak üzere tasarlanmış programlara, program parçalarına veya bunların içinde yer alan reklâmlara ve eğitim amaçlı yayınlarla kültür törenlerini yansıtan naklen yayınlara uygulanmaz.

Bu maddenin birinci bendinde söz edilen yayın ve reklâmlarda, radyo yayınlarının Türkçe sözlendirilmesinde, televizyon yayınları için konulan alt yazılarda ve bunların Türkçe sözlendirilmesinde, Türkçe karşılığı varsa, yabancı dilde bir deyim ya da kelimeye yer verilemez.

Madde 13

I. Aynı anlamda Türkçe kelime veya Türkçe bir deyim bulunduğu andan itibaren, bir ürünün yabancı dildeki imalât, ticaret ve servis markasının kullanımı, kamu hukukuna bağlı tüzel kişilere yasaktır.

Bu yasak, kamuya yönelik hizmet gören özel hukuka bağlı tüzel kişilere de uygulanır.

II. Bu madde hükümleri, bu yasa yürürlüğe girmeden önce ilk kez kullanılan markalara uygulanmaz.

Madde 14

Kamu kurum ve kuruluşlarına devletçe yapılan her türlü para yardımı yararlananın bu yasa hükümlerine gösterdiği saygı ile ilişkilidir.

Bu saygıda yapılacak her türlü kusur, ilgilinin savunması alındıktan sonra, para yardımının tamamının veya bir bölümünün geri çekilmesine yol açabilir.

Madde 15

Ceza muhakeme usulü hükümlerine uygun olarak hareket eden adlî polis yetkilileri ve görevlilerinden başka, tüketim yasasının ilgili maddelerinde gösterilen görevliler de, incelemelerde bulunmak ve bu yasanın birinci maddesinin uygulanması için konulan hükümlerin ihlâl edilip edilmediğini araştırmak yetkisine sahiptirler.

Bu amaçla görevliler, görevlerinin yapılması için gereken belgeleri incelemek, bunların kopyalarını almak ve görevleri için gerekli bilgi ve kanıtları gittikleri yerde derlemek ya da bunların kendilerine gönderilmesini istemek yetkisine sahiptirler.

Madde 16

14'üncü maddenin birinci bendinde belirtilen görevlilerin görevlerini dolaylı veya dolaysız olarak engelleyenler ya da görevlilere görevleri için gereken her türlü bilgi, belge ve benzeri araçları sağlamayanlar, Türk Ceza Kanunu'nda belirlenen cezalara çarptırılırlar.

Madde 17

Bu yasanın uygulanması için konulan hükümlerin ihlâli ile ilgili durumlar, aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli olan tutanaklarla tespit edilir.

Tutanakların, düzenleme tarihinden itibaren beş gün içinde Cumhuriyet Savcısına gönderilmesi mecburidir, bu süre aşıldığında geçerliliğini yitirir.

Tutanağın bir kopyası, yine aynı süre içinde, ilgiliye verilir.

Madde 18

Türk dilinin korunması ilkesini benimsediklerini tüzükleriyle ilân eden ve belirlenmiş şartlara uyan bütün yasal dernekler, Türkçe'nin kullanımına ilişkin... sayılı ve... tarihli yasanın 1., 2., 3., 5. ve 8. maddelerinin uygulanması için konulmuş hükümlerin ihlâli ile ilgili olarak müdahil taraf olma hakkını kullanabilirler.

Madde 19

Bu kanunun hükümleri kamu düzeniyle ilgilidir. Yürürlüğe girdikten sonra yapılacak sözleşmelere uygulanır.

Madde 20

Bu yasanın hükümleri, bölgesel dillere ilişkin yürürlükteki yasalara ve yönetmeliklere zarar vermeden uygulanır.

Madde 21

Birinci maddedeki hükümler, bu maddelerin hangi durumlarda ihlâl edildiğini belirtecek Türkçe'nin Kullanımı ve Korunması Yönetmeliği yayımlandığı tarihte ve *Resmî Gazete*'de yayımlanma tarihinden en geç altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Bu yasanın 2. ve 3. maddeleri, birinci madde yürürlüğe girdikten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

ASLI GİBİDİR
Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü